

TERCER CONGRÉS
CATALANISTA
2008-2009

ÀMBIT DE POLÍTICA

CATALUNYA ESTAT

5.2 Tractats internacionals i continuïtat en la UE. Institucions internacionals

Autor: Antoni Abad i Ninet

Doctor en Dret Constitucional

SUCCESSIÓ DE CATALUNYA ALS TRACTATS DE LA UNIÓ EUROPEA

1. DEFINICIÓ DEL SUPÒSIT JURÍDIC

El present informe analitza la situació jurídica en la que es trobaria Catalunya en la Unió Europea un cop assolida la seva independència. Aquest treball es centra en paràmetres estrictament jurídics, és a dir, no analitzem possibles solucions polítiques o pragmàtiques a la successió de Catalunya en els tractats internacionals. Descartem l'estudi d'aquestes alternatives en aquest treball per la impossibilitat d'analitzar de forma apriorística mesures que s'adopten un cop han transcorregut els esdeveniments. Si bé, tal i com ha demostrat la pràctica internacional són aquest tipus de solucions i no les jurídiques, les que s'han aplicat a partir de la desaparició jurídica de Iugoslàvia.¹ Proposarem en un altre document més exhaustiu possibles actuacions pragmàtiques que Catalunya hauria d'exposar un cop assolida la independència. Com a punt de partida argumental **resulta del tot necessari demostrar que la successió directa de Catalunya en el marc de la Unió Europea és la millor garantia d'estabilitat en el marc internacional i en la mateixa Unió Europea.** La fonamentació d'aquest argument es sustenta en diferents aspectes com ara la necessitat de preservar drets fonamentals individuals adquirits pels ciutadans catalans i viceversa, dels ciutadans de la Unió Europea a Catalunya, els drets de les persones jurídiques, l'existència d'institucions europees en sòl català, la continuïtat suposa la no afectació dels Tractats

del Regne d'Espanya amb França i Andorra a nivell fronterenc, a més de recolzar el dret d'autodeterminació pacífic com un dret democràtic.²

El primer punt que analitzarem està relacionat amb l'estudi del marc jurídic aplicable a la successió de Catalunya als tractats internacionals. Començarem l'estudi amb els tractats de la Unió Europea i les normes consuetudinàries de dret internacional. El segon apartat analitza les actuacions i disposicions jurídiques que Catalunya hauria de realitzar en el moment d'assolir la seva independència tendents a facilitar la successió automàtica en els tractats europeus. El darrer punt és la conclusió del present informe.

2. NORMATIVA DE DRET EUROPEU I DRET POSITIU INTERNACIONAL APLICABLE AL CAS.

El marc jurídic de la Unió Europea estableix normes d'accessió, així com normes que estableixen que els Estats són responsables de les obligacions derivades del seu estatus com a membre. El TCE i el Tractat de Lisboa preveuen la possibilitat de que un Estat pugui abandonar la UE, si bé aquests tractats no estan encara en vigor i la possibilitat d'eixida es troba en fase de projecte. En conseqüència la possibilitat de secessió estatal o d'un territori a la Unió, avui en dia no és possible i per això part de la doctrina internacional ha considerat la Unió Europea un arquetip de "*cockroach motel*": Un motel on pots fer el *check in* però no el *check out*.³ Aquesta doctrina va quedar consolidada al llarg dels diferents tractats europeus i per la doctrina jurisprudencial del Tribunal de Justícia Europeu a *Flaminio Costa v E.N.E.L, Cas 6/64, 1964, E.C.R.585*, en aquest cas el Tribunal va confirmar que la Llei de la Unió Europea preval sobre la llei de qualsevol Estat membre, establint una mena clàusula de supremacia legal jeràrquica similar a la que regeix als Estats Units. El Tribunal va afirmar que aquesta doctrina era necessària per tal d'assegurar els objectius que el Tractat havia establert, i en especial la uniformitat de la llei Europea. Aquest argument és favorable als interessos de Catalunya, fent servir el mateix símil entenem que la porta del motel també està tancada per a nosaltres, simplement fem una divisió en una habitació, la

---

¹ Blum, 1993: "UN Membership of the Former Yugoslavia- Reply", *The American Journal of International Law*, Vol. 87. 248.

² See Kymlicka o Michael Rosenfeld.

³ Friel Raymond. 2004: "The draft Constitution: Issues and Analyses: Secession from the European Union: Checking out of the proverbial "Cockroach Motel".

forma de l'habitació la negociarem amb el propietari del motel (UE) i amb els nostres veïns (Espanya) que es veuran forçats a negociar.

L'argument català és pot beneficiar de l'experiència dels Estats Units, la successió catalana ha de ser equivalent a les secessions dels Estats de Maine i West Virginia al sí dels Estats Units.

De totes maneres si l'Estat Espanyol decidirà eixir de la Unió Europea en base a una aplicació futura del Tractat de Lisboa i TCE com a conseqüència de l'acte successori català, les possibilitats de successió directa catalana serien encara més senzilles ja que ocuparíem la vacant Espanyola de manera proporcional. L'eixida de l'Estat Espanyol sembla del tot improbable.

Davant el buit legal en la legislació europea sobre la secessió interna (estatal o d'un territori) i la successió als tractats constituents, la doctrina internacional ha considerat que s'havia d'aplicar de manera subsidiària el dret consuetudinari internacional i en particular el Conveni de Viena de 1978.⁴ Si bé, la pràctica internacional ha optat per solucions més pragmàtiques, en especial al cas de Iugoslàvia.⁵ Com a contra-argument és pot al·legar que tots els països que van sorgir de l'extensió de Iugoslàvia van haver de ratificar la Convenció de Viena, a més que la majoria de la doctrina especialitzada analitza els supòsit de successió en base a aquest tractat.

Aquesta convenció als articles 34 i 35 estableix com a principi d'aplicació el de *continuitat*. **La convenció de Viena estableix una mena de privilegi a favor dels nous Estats, que poden decidir a quins tractats es volen adherir.**⁶ A més aquesta convenció ha implantat la lògica en la pràctica internacional de què la dissolució d'un Estat no té perquè suposar la interrupció dels drets i obligacions dels nous Estats successors o dels seus ciutadans.⁷ **Aquesta referència als drets individuals és molt important pels interessos de Catalunya a la Unió Europea.**

---

⁴ Raymond.2004. 6.

⁵ Vagts Detlev. 1993: "Succession: The Codifiers' View", *Virginia Journal of International Law*, Vol. 33. 275.

⁶ Beemelmans, Hubert: 1997. "State Succession in International Law: Remarks on recent theory and statepraxis" *Boston University International Law Journal*, Vol. 15. pp. 71.

En aquest sentit també són d'aplicació directa al cas català les resolucions expresses del Consell d'Europa sobre la successió als Tractats internacionals, ratificades per Àustria, Bèlgica, República Txeca, Dinamarca, Finlàndia, França, Alemanya, Itàlia, Països Baixos, Noruega, Eslovàquia, Suècia, Turquia i el Regne Unit. *CAHDI, suivi du projet pilote relatif à la pratique des Etats concernant la succession d'Etats et les questions de reconnaissance, (strasbourg, 3-4 mars 1998)*. Al capítol segon i tercer d'aquests treballs s'estableix un procediment per tal de reconèixer la successió d'Estats en matèria de Tractats internacionals. **La principal novetat és que el reconeixement dels nous Estats dependrà de cada cas concret.** En cas de la separació seran el **subjectes de dret internacional els que determinaran qui succeeix i en quina qualitat.**

L'altre instrument objecte d'estudi és el *Restatement (Third) of the Foreign Relations Law of the United States 208-10 (1987)*. Aquesta secció tracta de manera específica amb la successió als tractats, propietat dels estats, arxius i deutes. L'antiga *Restatement Second of the Foreign Relations Law of the United States (1965)* també tractava aquesta matèria. Aquesta normativa té com a objectiu bàsic esdevenir una mena de guia sobre la successió en els tractats internacionals pels jutges i operadors jurídics dels Estats Units. El *Restatement (Third)* pretén provocar els mateixos efectes que un tractat internacional i no considera la successió com a quelcom controvertit.⁸ Aquesta norma suposa en els pitjors dels casos una clara orientació als nous Estats de com serà entesa la successió dels seus Estats als tractats internacionals.

En aquests sentit, Catalunya té diferents arguments de pes al seu favor en dret consuetudinari.

3. EL CAMÍ CAP A LA SUCCESSION

Partim de la premissa fonamental de que Espanya sense Catalunya no és la successora automàtica de l'actual Regne d'Espanya a nivell internacional, aquestes successions

---

⁷Ibidem.

⁸ Onuf G Nicholas:1992: "Receuil des Courts de l' Academie de Droit international de la Haye" *American Journal of International Law*, Vol. 86. pp.834, 835,

sempre són negociades i aquí Catalunya tindria molt a dir. (Cas de la URSS), (Cas de Txecoslovàquia).

Suposem que la independència de Catalunya s'ha aconseguit mitjançant una declaració d'Independència. Aquesta declaració pot estar continguda o no a una Constitució Catalana. Aquests documents són transcendents per tal de facilitar la successió de Catalunya dins de la Unió Europea han de fer menció expressa de la voluntat de Catalunya de succeir en la Unió Europea a l'Estat Espanyol.

Catalunya vol assumir totes les obligacions econòmiques que derivin d'aquests acte demostrant la seva voluntat ferma de mantenir l'estabilitat en les relacions internacionals. El professor Emèrit de Harvard, Detlev Vagts en una carta de 25 de novembre de 2008, insisteix en aquest punt com a fonamental. A més de la Unió Europea, Catalunya sol·licita la successió automàtica en organitzacions internacionals on no hi hagi una normativa específica (*Lex Specialis*).

Catalunya seria admesa amb efectes retroactius, tal i com va passar amb Croàcia, la República Txeca i Eslovàquia al sí de la International Labor Organisation, i a més d'aquests països amb Macedònia i Eslovènia al Banc Mundial i al FMI. En aquests casos les admissions es realitzen *ex nunc* fins al final del procediment.

Des del mateix moment de la independència Catalunya es sotmet a una **Cort d'arbitratge Europea** que determinarà deutes, drets, i repartiment de la proporcionalitat entres els diferents ens territorials que succeeixin a l'actual Regne d'Espanya (experiència de la Comissió d'Arbitratge de la Conférence Européenne per a l'antiga Iugoslàvia), però en el marc de la Unió Europea. En aquest sentit si Catalunya assoleix la independència, la nova entitat Espanyola no podria ser reconeguda com a successora del Regne d'Espanya de manera directa, tal i com ha passat amb Iugoslàvia.

5. CONCLUSIÓ

Tal i com ens ha confirmat el catedràtic emèrit de la Universitat de Harvard, Detlev Vagts. El principal problema seria detallar el nombre de consellers, comissionats, representatius, etc, de cada Estat resultant. Aquesta tasca està detallada a l' article 190, 205 i 258 del Tractat de la Unió. Després de la reunificació Alemanya va haver d'esperar una reforma per tal de regularitzar els seus nombres. Catalunya i Espanya haurien d'esperar a restablir aquestes xifres i la Cort d'arbitratge podria desenvolupar un rol fonamental.

Catalunya compta amb el dret internacional consuetudinari, un procediment d'independència pacífic (que ha de ser premiat), la necessitat de manteniment d'estabilitat en el sí de la Unió Europea, a més dels drets fonamentals de les persones i la democràcia com a principals aliats de la seva successió a la Unió Europea.

=====

Barcelona, 8 de juny de 2009